

بررسی عوامل مؤثر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین اهواز

لطف الله پیرامون^{۱*}، حامد دستگیر^۲، منصور غنیان^۳

^{۱*} دانشجوی کارشناسی ارشد بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)، ^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین اهواز، ^۳ دانشیار بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین اهواز

چکیده

امروزه ضرورت کارآفرینی و توسعه آن بیش از پیش مشهود گردیده و این امر موجب افزایش تلاش‌ها برای توسعه آن شده است. هدف تحقیق حاضر، بررسی وضعیت روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین اهواز و تعیین تأثیر ویژگی‌های فردی و خصلت‌های کارآفرینی پاسخگویان بر روحیه کارآفرینی آنان بوده است. روش تحقیق، پیمایشی بود. جامعه آماری این تحقیق را دانشجویان رشته‌های کشاورزی در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد تشکیل دادند. حجم نمونه آماری مطالعه با استفاده از جدول مورگان به تعداد ۱۵۰ نفر برآورد گردید. برای جمع‌آوری اطلاعات نیز از ابزار پرسشنامه استفاده شد که ضریب پایایی آن ۰/۸ برآورد شده است. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، اطلاعات موردنیاز از طریق نرم‌افزار SPSS با استفاده از آزمون‌های توصیفی و تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی، نشان داد که متغیرهای علاقه، پشتکار، سال ورود به دانشگاه، تجربه و سرمایه افراد درزمینه کارآفرینی بیشترین درصد از تغییرات روحیه کارآفرینی را تبیین می‌کنند. واکاوی نتایج آزمون‌های مقایسه‌ای نشان داد که بین روحیه کارآفرینی دانشجویان با توجه به جنسیت، ریسک‌پذیری، حمایت خانواده و رشته‌های تحصیلی آن‌ها تفاوت آماری معنی‌داری وجود ندارد.

کلمات کلیدی: روحیه کارآفرینی، ویژگی‌های کارآفرینی، دانشجویان کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین

مقدمه

اشتغال و بیکاری از جمله موضوع‌های اساسی اقتصادی هر کشور است، به‌گونه‌ای که افزایش اشتغال و کاهش بیکاری، به‌عنوان یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی جوامع تلقی می‌شود. از طرفی اشتغال‌زایی مستلزم برنامه‌های کارآفرینی به‌ویژه در محیط‌های آموزش عالی هست که یکی از ابزارهای پیشرفت اقتصادی کشورها به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه بشمار می‌آید (احمدی،

۱۳۸۸). در همین ارتباط، تحقیقات انجام شده در آمریکا نشان می‌دهد که بین کارآفرینی و توسعه اقتصادی یک رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد که تا حدودی منجر به تولید ناخالص ملی شده است و یک منبع بااهمیت در بازگشت سرمایه جهت اشتغال‌زایی و درآمدزایی هست، به طوری که توانسته است حدود ۱۰/۴ میلیون شغل را در سال ۲۰۰۶ ایجاد نماید (Paul et al., 2009). از طرف دیگر، کشاورزی یکی از ابعاد توسعه ملی یک کشور هست که تنها با تزریق سرمایه و توجه به عوامل اقتصادی و نیز نوآوری در بخش کشاورزی تحقق نمی‌یابد، بلکه یک فرآیند چندبعدی است که عوامل گوناگونی از جمله بهسازی و تقویت نیروی انسانی درزمینه کارآفرینی در آن نقش دارند (موحدی، ۱۳۸۹).

واژه کارآفرینی از کلمه فرانسوی Entrepreneurship به معنای متعهد شدن نشأت گرفته شده است. مفهوم کارآفرینی در عرصه وسیعی از چشم اندازهای علمی درزمینه‌های مختلفی از قبیل روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد و مدیریت به طور وسیع مورد مطالعه قرار گرفته است و تأثیر هر کدام یک از این عوامل را درزمینه کارآفرین شدن افراد جامعه سنجیده شده است (Bob, 2005). کارآفرینی به مفهوم اعتقاد راسخ یک فرد برای سرمایه‌گذاری در یک فعالیت اقتصادی جدید جهت درآمدزایی و ایجاد اشتغال هست (Thompson, 2009). به عبارت دیگر، کارآفرینی به مفهوم ایجاد انگیزه در جوامع جهت اشتغال‌زایی و تولیدات جدید هست (Paul et al., 2009). در واقع کارآفرینی فرآیندی است برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی یک سازمان، که از طریق ترکیب ریسک، خلاقیت و نوآوری شکل می‌گیرد (Haugen & Vik, 2008).

مک کله لند (McClelland, 1962) کارآفرینان را افرادی می‌داند که نیاز به توفیق طلبی بالایی دارند و این نیاز سبب می‌شود تا آن‌ها موقعیت‌های کارآفرینانه را انتخاب نمایند (McClelland, 1962). به عبارت دیگر کارآفرینی یک مکانیسم مهم برای توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال، نوآوری و آسایش افراد هست (Zoltan et al., 2008). در ایران مقوله کارآفرینی دانشگاهی را می‌توان به دانشگاه علمی- کاربردی نسبت داد که از سال ۱۳۷۳ در کشور تأسیس گردیده و هدف اصلی این نظام فراهم آوردن سازمان‌ها و دانشگاه‌های اجرایی برای تربیت نیروی انسانی متخصص در بخش‌های صنعت، کشاورزی، مدیریت و خدمات اجتماعی، فرهنگی و هنر بوده است (فارسی، ۱۳۹۰). به‌رحال نقش کارآفرینی و نوآوری درزمینه آموزش کشاورزی چندان مورد تأکید قرار گرفته است که دانشگاه‌های کشاورزی می‌توانند از طریق تدوین برنامه‌های آموزشی و تحقیقات کارآفرینی دانشجویان را به سمت فعالیت‌های اقتصادی تشویق نمایند و مشارکت دانشجویان در چنین فعالیت‌هایی زمینه را برای رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی در بخش کشاورزی فراهم می‌نماید (Kaudson et al., 2004).

از طرفی کارآفرینی و فرهنگ کارآفرینی مورد توجه فعالیت‌ها و تحقیقات در سازمان‌های مختلف قرار گرفته است، چراکه از طریق رشد اقتصادی، تداوم فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی اثرات معنی‌داری را در جوامع ایجاد می‌نماید. لذا توجه به برنامه‌های آموزشی در سطح دانشگاه‌ها جهت تشویق دانشجویان به انجام فعالیت‌های کارآفرینی برای شروع فعالیت‌های جدید اقتصادی مورد تأکید قرار گرفته است (Kuratko, 2005). در واقع می‌توان گفت که توسعه کارآفرینی در سطح دانشگاه‌ها می‌تواند زمینه را برای انجام فعالیت‌های تحقیقی در بین دانشجویان فراهم آورد (Shane & Venkataraman, 2000).

برخی معتقدند که آموزش کارآفرینی دانشگاهی بر اساس توانایی و قابلیت‌های افراد و همچنین با در نظر گرفتن محیط‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی از پیش‌شرط‌های ضروری برای موفقیت درزمینه کارآفرینی و توسعه دادن شرکت‌های کوچک و متوسط است (طالبی و زارع یکتا، ۱۳۸۷). لاکتن (Laukkanen, 2000) آموزش کارآفرینی در سطوح کارشناسی را یک عامل استراتژیکی و اقتصادی در دانشگاه‌ها جهت برطرف کردن تقاضاهای بیرونی امری ضروری دانسته است و بر آموزش‌های حرفه‌ای اصول کارآفرینی در دانشگاه‌ها تأکید بسیاری دارد (Laukkanen, 2000). در همین راستا توجه به ویژگی‌های فردی مؤثر بر

کارآفرینی، رشته تحصیلی در دانشگاه و شرکت در دوره‌های مربوط به خوداشتغالی نیز جهت بالا بردن ظرفیت کارآفرینی در بین دانشجویان بسیار ضروری می‌باشند (سعدی و سلیمانی، ۱۳۹۱). به‌طور کلی مطالعات مختلف نشان می‌دهد که ریسک‌پذیری، نوآوری و پیشگامی از جمله عوامل مهم در گرایش افراد به سمت فعالیت‌های کارآفرینانه می‌باشند و زمینه را برای تقویت روحیه کارآفرینی افراد فراهم می‌نمایند (Miller, 1983; Chen et al, 2012).

هندل و لندسون (Hindle & Lansdown, 2002) یکی از خصلت‌های مهم کارآفرینی را بومی بودن آن معرفی کرده‌اند، در واقع آن‌ها بیان کردند که کارآفرینی بومی ایجاد کردن، مدیریت و توسعه دادن یک فعالیت جدید به‌وسیله افراد بومی همان محل در جهت به دست آوردن سود و منفعت هست (Hindle & Lansdown, 2002). جمشیدی فر و همکاران (۱۳۸۹) در بررسی عوامل مؤثر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشکده کشاورزی تبریز نشان دادند که دانشجویان مسن‌تر به دلیل رفتار ریسک‌گریزی بیشتر، تمایل کمتری به ایجاد فعالیت جدید در خود احساس می‌کنند، این در حالی است که دانشجویان ریسک‌پذیرتر از انگیزه کارآفرینی بیشتری به میزان ۷/۲ درصد نسبت به دانشجویان ریسک‌گریز برخوردار می‌باشند و روحیه دانشجویان با افزایش متغیرهای درآمد و تجربه در زمینه کارآفرینی نیز افزایش می‌یابد (جمشیدی فر و همکاران، ۱۳۸۹). در کل یکی از تأثیرگذارترین عوامل در کارآفرینی دانشجویان در نظام آموزش عالی کشاورزی روش‌های تدریس خلاق در دانشگاه هست (موحدی، ۱۳۸۸)، که باعث تقویت و توسعه کارآفرینی کشاورزی در فرآیند توسعه روستایی می‌گردد (رضوانی، ۱۳۸۷). در واقع می‌توان گفت شرکت دانشجویان در دوره‌ها و کلاس‌های کارآفرینی از جمله عوامل مهم برای بهبود روحیه کارآفرینی دانشجویان کشاورزی هست (موحدی و همکاران، ۱۳۸۹). به‌طور کلی هدف از اجرای طرح کارآفرینی در دانشگاه‌ها تربیت دانشجویانی است که از طریق آموزش‌های لازم به همراه خلاقیت و نوآوری، شغل جدیدی را ایجاد نمایند (ایمانی، ۱۳۸۸). لذا توسعه آموزش‌های کارآفرینی دانشجویان در دانشگاه با اهدافی از قبیل: آشناسازی دانشجویان با مفاهیم کارآفرینی و کسب کار، ایجاد فرهنگ و روحیه کارآفرینی، معرفی الگوهای موفق کارآفرینی، انتقال دانش و مهارت‌های خاص کارآفرینی، پژوهش در مقوله‌های کارآفرینی و روش‌های راه‌اندازی کسب‌وکار صورت می‌گیرند (طالبی، ۱۳۸۷) تا دانشجویان را در زمینه برقراری ارتباط، مدیریت، تولید فرآورده‌های جدید، داشتن فکر خلاق و دسترسی به نوآوری فناورانه تقویت نمایند (علی‌میری، ۱۳۸۷).

مرور مطالعات انجام‌شده حاکی از آن است که متغیرهای متعددی بر ایجاد و تقویت روحیه کارآفرینی در دانشجویان مؤثر است که از آن جمله می‌توان به: آموزش کارآفرینی، امکانات و خدمات اولیه زیر بنایی و ارتباطی، میزان ریسک‌پذیری افراد، توانایی، خلاقیت و قابلیت افراد، محیط‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی، گرایش تحصیلی، روش‌های تدریس خلاق و بومی بودن اشاره کرد. در مطالعه حاضر روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین اهواز مورد بررسی قرار گرفته و مهم‌ترین عوامل مؤثر بر آن تحلیل شده است. برخی از مهم‌ترین اهداف اختصاصی این تحقیق عبارت‌اند از:

۱) بررسی ویژگی‌های مرتبط با کارآفرینی در بین دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد؛

۲) بررسی وضعیت روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان با گرایش‌های تحصیلی مختلف؛

۳) شناسایی برخی عوامل مؤثر بر روحیه دانشجویان دانشگاه به کارآفرینی کشاورزی و اولویت‌بندی آن‌ها؛

روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف از نوع کاربردی است و از جنبه جمع‌آوری اطلاعات از نوع تحقیقات توصیفی، همبستگی هست. جامعه آماری این تحقیق را دانشجویان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین اهواز در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد (ورودی سال‌های ۸۷، ۸۸، ۸۹) تشکیل داده‌اند. نمونه آماری مطالعه با استفاده از جدول مورگان به تعداد ۱۲۵ نفر دانشجوی کارشناسی و ۲۵ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد به شیوه تصادفی متناسب با حجم طبقه انتخاب گردید. ابزار تحقیق پرسشنامه‌ای با سوالات بسته بود که توسط تیم تحقیق طراحی و پس از تایید روایی و پایایی (۰/۸) آن، توسط پاسخگویان تکمیل گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام پذیرفت. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، نیز از دو روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد.

یافته‌ها

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان

از تعداد ۱۵۰ نفر دانشجوی مورد مطالعه تعداد ۸۳ نفر (۵۵/۳ درصد) دانشجوی دختر و تعداد ۶۷ نفر (۴۴/۷ درصد) پسر بودند. بیشترین فراوانی سنی مربوط به طبقه ۲۷-۲۳ با فراوانی ۷۶ (۵۰/۷ درصد) بوده است. تعداد ۱۲۵ نفر (۸۳/۳ درصد) از دانشجویان در مقطع کارشناسی و تعداد ۲۵ نفر (۱۶/۷ درصد) کارشناسی ارشد در حال تحصیل می‌باشند که از این تعداد، ۴۷ نفر (۳۱/۳ درصد) صرفاً دانشجوی ورودی سال ۸۷، تعداد ۵۱ نفر (۳۴ درصد) ورودی سال ۸۸ و تعداد ۵۲ نفر (۳۴/۷ درصد) ورودی سال ۸۹ بودند.

جدول ۱ توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان برحسب متغیرهای مربوط به ویژگی‌های فردی

متغیر	گویه	فراوانی	درصد معتبر
جنسیت	مرد	۶۷	۴۴/۷
	زن	۸۳	۵۵/۳
	جمع	۱۵۰	۱۰۰
سن (سال)	۱۸-۲۲	۶۴	۴۲/۷
	۲۳-۲۷	۷۶	۵۰/۷
	۲۸-۳۲	۱۰	۶/۷
	جمع	۱۵۰	۱۰۰
مقطع	کارشناسی	۱۲۵	۸۳/۳
	کارشناسی ارشد	۲۵	۱۶/۷
	جمع	۱۵۰	۱۰۰
سال ورودی	۸۷	۴۷	۳۱/۳
	۸۸	۵۱	۳۴
	۸۹	۵۲	۳۴/۷
	جمع	۱۵۰	۱۰۰

توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان برحسب میزان ریسک‌پذیری دانشجویان

برای سنجش روحیه کارآفرینی با توجه به مبانی موضوع و نوع داده‌های موردنیاز پرسشنامه‌ای طراحی و تنظیم شد که در آن از دانشجویان خواسته شد تا نظر خود را در مورد ویژگی‌های مرتبط با روحیه کارآفرینی بیان کنند. در تجزیه و تحلیل داده‌ها، کمترین امتیاز صفر و بیشترین امتیاز ده در نظر گرفته شد. با تقسیم کردن فاصله به سه قسمت مساوی میانگین‌های ۰ تا ۳.۳۳ دارای روحیه ضعیف، بین ۳.۳۴ تا ۶.۶۶ دارای روحیه متوسط و بین ۶.۶۷ تا ۱۰ روحیه مطلوب در نظر گرفته شد؛ بنابراین با محاسبه میانگین کلی گویه‌ها عدد ۶.۷۸ به دست آمد که نشان از روحیه بالای کارآفرینی در بین دانشجویان دانشگاه هست.

مطابق جدول شماره ۲ تعداد ۱۲۰ نفر (۸۱/۱ درصد) از دانشجویان ریسک‌پذیر، تعداد ۲۸ نفر (۱۸/۹ درصد) ریسک‌گریز و تعداد ۲ نفر (۱/۳ درصد) بی‌تفاوت می‌باشند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان ریسک‌پذیر از روحیه کارآفرینی بیشتری به میزان ۶۲/۲ درصد نسبت به دانشجویان ریسک‌گریز برخوردار هستند. این نتیجه با یافته‌های جمشیدی فر و همکاران (۱۳۸۹)؛ چن و همکاران (Chen et al, 2012) و میلر (Miller, 1983) درباره اثر ریسک بر روحیه کارآفرینی دانشجویان مطابقت دارد.

جدول ۲ توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان برحسب میزان ریسک‌پذیری

متغیر	گویه	فراوانی	درصد معتبر
ریسک	ریسک‌پذیر	۱۲۰	۸۱/۱
	ریسک‌گریز	۲۸	۱۸/۹
	بی‌پاسخ	۲	۱/۳
	جمع	۱۵۰	۱۰۰

سنجش روحیه کارآفرینی دانشجویان و اولویت‌بندی گویه‌های مربوطه

مطابق جدول شماره ۳ از دانشجویان خواسته شد تا نظرات خود را پیرامون ۱۲ ویژگی مرتبط با روحیه کارآفرینی در قالب بسیار زیاد تا بسیار کم بیان کنند. با اولویت‌بندی متغیرهای مربوط به سنجش روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان، ویژگی‌هایی از قبیل پشتکار، خودباوری، خلاقیت، اهل عمل بودن، تجربه، نوآوری، آینده‌نگری و مثبت‌اندیشی با بیشترین میانگین رتبه‌ای در اولویت‌های بالاتر قرار گرفته‌اند. این یافته‌ها حکایت از آن دارد که پاسخگویان ویژگی‌های ذاتی و درونی را به‌عنوان مهم‌ترین ویژگی‌های مؤثر بر کارآفرین بودن دانشجویان و تقویت روحیه کارآفرین قلمداد نموده‌اند. برخی نتایج به‌دست‌آمده در پژوهش موحدی و همکاران (۱۳۸۹) نیز با این موضوع مطابقت دارد.

جدول ۳ دیدگاه دانشجویان در خصوص مهم‌ترین ویژگی‌های کارآفرینان

ویژگی	میانگین رتبه‌ای	اولویت‌بندی
پشتکار	۴/۶۳	۱
خودباوری	۴/۵۸	۲
خلاقیت	۴/۵۷	۳
اهل عمل بودن	۴/۵۲	۴
تجربه	۴/۴۲	۵
نوآور بودن	۴/۳۳	۶
آینده‌نگری	۴/۲۹	۷
مثبت اندیشی	۴/۲۹	۸
درآمدزایی	۴/۲۴	۹
فرصت سازی	۴/۱۸	۱۰
سرمایه اولیه	۴/۱۵	۱۱
تحصیلات	۴/۱۴	۱۲
علاقه به کارآفرینی	۳/۷۴	۱۳

دامنه: ۵- ۱

مطالعه تفاوت روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان

مطابق جدول ۴، روحیه کارآفرینی با توجه به متغیرهای جنسیت، ریسک‌پذیری و میزان حمایت خانواده بررسی شده است. بر طبق این جدول، بین میانگین دو گروه مرد و زن، ریسک‌پذیر و ریسک‌گریز بودن و همچنین کم و زیاد بودن میزان حمایت خانواده افراد در زمینه روحیه کارآفرینی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این مطلب بیانگر آن است که پاسخگویان نقش عوامل محیطی را در تقویت روحیه کارآفرینی چندان مهم نمی‌دانند. این مسئله با برخی از نتایج به‌دست‌آمده توسط موحدی (۱۳۸۹) همخوانی دارد.

جدول ۴ مقایسه میانگین وضعیت روحیه کارآفرینی در بین گروه‌های مختلف دانشجویان

متغیر	گویه (تعداد گروه مورد مطالعه)	میانگین	آماره T	سطح معنی‌داری
جنسیت	مرد (۶۷)	۳/۲۵	۱/۸۶۰	۰/۲۶۴
	زن (۸۳)	۳/۵۵		
ریسک‌پذیری	ریسک‌پذیر (۱۲۱)	۳/۴۰	۰/۳۷	۰/۰۹۵
	ریسک‌گریز (۲۹)	۳/۴۸		
میزان حمایت خانواده	زیاد (۱۲۶)	۳/۴۴	۰/۶۹	۰/۲۱۶
	کم (۲۴)	۳/۲۹		

مطالعه تفاوت روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان رشته‌های مختلف

با بررسی میانگین‌های حاصله در ارتباط با متغیر گرایش تحصیلی نسبت به روحیه کارآفرینی، نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که بین گرایش‌های گیاهپزشکی، ترویج و آموزش کشاورزی، فضای سبز، علوم باغبانی، اقتصاد، علوم دام، زراعت، خاک‌شناسی، مکانیزاسیون و صنایع غذایی در ارتباط با متغیر گرایش تحصیلی نسبت به روحیه کارآفرینی تفاوت آماری معنی‌دار وجود ندارد. نتایج به‌دست‌آمده تایید کننده پژوهش مای موحدی (۱۳۸۹) در دانشگاه تهران و جمشیدی فر (۱۳۸۹) در دانشگاه تبریز هست.

ضریب همبستگی میان متغیرهای تحقیق و روحیه کارآفرینی دانشجویان

همان‌طور که در جدول شماره ۵، مشاهده می‌شود بین متغیر مای تحقیق شامل تجربه، علاقه، فرصت‌سازی و ریسک‌باروحیه کارآفرینی دانشجویان مورد مطالعه رابطه آماری مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت در صورتی که در فرآیند تحصیل دانشگاهی فرصتی مناسب برای کسب تجارب عملی و استفاده از فرصت‌های یادگیری فراهم شود می‌تواند در تقویت روحیه دانشجویان مؤثر باشد. این نتیجه با برخی از نتایج مطالعات چن و همکاران (Chen et al, 2012) و میلر (Miller, 1983) نیز همخوانی دارد.

جدول ۵ ضریب همبستگی میان متغیرهای تحقیق و روحیه کارآفرینی دانشجویان

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
تجربه کارآفرینی	۰/۲۵۴	۰/۰۰۲
علاقه به کارآفرینی	۰/۳۴۶	۰/۰۰۱
توانایی فرصت‌سازی	۰/۲۰۸	۰/۰۱۱
ریسک‌پذیری	۰/۱۶۱	۰/۰۰۸

پیش‌بینی میزان اثرات متغیر مای مستقل بر متغیر وابسته روحیه کارآفرینی

برای پیش‌بینی اثرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، از رگرسیون ساده به روش گام‌به‌گام استفاده گردید. نتایج این آزمون (جدول ۶) نشان می‌دهد که متغیرهای علاقه، تلاش و پشتکار، سال ورود به دانشگاه، تجربه و سرمایه در مجموع ۲۴/۶ درصد ($R^2=0/246$) از میزان تأثیرات را در متغیر سنجش روحیه کارآفرینی تبیین می‌کنند. جدول (۶) نتایج تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره را نشان می‌دهد.

جدول ۶ نتایج تحلیل رگرسیونی مربوط به عوامل مؤثر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان

متغیر مستقل	B	Beta	F	Sig
-------------	---	------	---	-----

ضریب ثابت - Constant	-/۴۵۶	-	-	۰/۴۷۵
علاقه	-/۲۵۲	-/۲۷۴	۱۸/۰۸۶	۰/۰۰۱
پشتکار	-/۳۵۴	-/۲۲۰	۱۲/۰۹۹	۰/۰۰۵
سال ورود به دانشگاه	-۰/۳۰۱	-۰/۲۴۷	۱۱/۴۰۶	۰/۰۰۲
تجربه	-/۱۵۰	-/۱۷۶	۹/۹۶۹	۰/۰۲۴
میزان سرمایه فرد	-/۱۵۸	-/۱۵۳	۸/۹۵۱	۰/۰۴۷

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که در مجموع دانشجویان مورد مطالعه از روحیه کارآفرینی بالایی برخوردار هستند و می‌توان برای ترویج و توسعه آموزش‌های کارآفرینی کشاورزی از آن‌ها استفاده کرد. از طرف دیگر، اگرچه اکثر دانشجویان در زمینه فعالیت‌های کارآفرینی بیشتر ریسک‌پذیرند (۸۱/۱ درصد)، اما حمایت‌های مالی، آموزشی و فراهم نمودن امکانات و خدمات لازم توسط دانشگاه در جهت تقویت روحیه کارآفرینی دانشجویان ضروری هست. همچنین مطالعه روحیه کارآفرینی نشان داد که بین روحیه کارآفرینی دانشجویان با توجه به جنسیت، ریسک‌پذیری، حمایت خانواده و گرایش‌های تحصیلی آن‌ها تفاوت آماری معنی‌داری وجود ندارد. به عبارت دیگر، آموزش‌های لازم در جهت تقویت روحیه کارآفرینی بایستی برای گروه‌های مختلف دانشجویان طراحی و ارائه گردد.

بررسی روابط متغیرهای مستقل با متغیر وابسته تحقیق یعنی روحیه کارآفرینی بیان می‌کند که بین متغیرهای نظیر تجربه کارآفرینی، علاقه، توانایی فرصت‌سازی و ریسک‌پذیری با روحیه کارآفرینی دانشجویان مورد مطالعه رابطه آماری مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این امر با آموزش مناسب، فراهم کردن زمینه فعالیت علمی بیشتر و پرورش ویژگی‌هایی همچون تجربه، علاقه فرصت‌سازی در جهت بالا بردن روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان قابل توجیه است.

اگرچه عوامل متعددی در بالا بردن روحیه کارآفرینی دخالت دارند، اما نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای علاقه، پشتکار، تجربه و سرمایه بیشترین تأثیر را در بالا بردن روحیه کارآفرینی دانشجویان ایفا می‌کنند. از طرفی با افزایش دوره تحصیلی در سطح دانشگاه میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان کاهش می‌یابد. این بدین معناست که هر چه سال‌های تحصیلی دانشجویان بالاتر می‌رود، میزان سطح روحیه کارآفرینی آن‌ها پایین‌تر می‌شود. به طور کلی، از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه ویژگی‌های درونی افراد که بیشتر جنبه ذاتی دارند به عنوان مهم‌ترین ویژگی‌های افراد کارآفرین معرفی شده است. به عبارت دیگر، دانشجویان کارآفرینی را بیشتر یک امر ذاتی می‌دانند که البته می‌توان تا حدی با آموزش مناسب و پرورش ویژگی‌هایی همچون خلاقیت و خودباوری، افراد را در انجام فعالیت‌های کارآفرینانه یاری داد.

پیشنهاد

- با توجه عدم تفاوت آماری معنی‌دار بین دو جنس پسر و دختر و همچنین ریسک‌پذیر و ریسک‌گریز بودن دانشجویان پیرامون روحیه کارآفرینی و داشتن روحیه کارآفرینی بالا پیشنهاد می‌گردد که دانشگاه بدون توجه به جنسیت و میزان ریسک آن‌ها با فراهم کردن سرمایه و تسهیلات لازم، راه را برای بهبود کارآفرینی کشاورزی هموار نماید.

- با توجه به عدم تفاوت آماری معنی دار متغیر رشته تحصیلی نسبت به روحیه کارآفرینی، ضروری است دوره‌های تخصصی کارآفرینی برای تمامی دانشجویان در دانشگاه برگزار گردد. در این بین گنجانیدن درس جدیدی با عنوان کارآفرینی در کشاورزی به صورت الزامی نیز پیشنهاد می‌گردد.

- از نظر پاسخگویان ویژگی‌های درونی افراد که بیشتر جنبه ذاتی دارند به عنوان مهم‌ترین ویژگی‌های افراد کارآفرین معرفی شده است. پیشنهاد می‌گردد با آموزش مناسب و پرورش ویژگی‌هایی همچون خلاقیت و خودباوری، فراهم آوردن زمینه فعالیت علمی بیشتر در کنار فعالیت‌های تئوری و تقویت دروسی همچون کارآموزی، عملیات کشاورزی، پروژه و دروس عملی و همچنین برگزاری بازدیدهای علمی دوره‌ای از کارخانه‌ها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی دانشجویان را در انجام فعالیت‌های کارآفرینانه یاری داد.

- نتایج تحلیل رگرسیونی در این پژوهش نشان می‌دهد که مجموعه متغیرهای مستقل تحقیق ۲۴/۶ درصد از میزان نوسانات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. از این مطلب چنین استنباط می‌شود که احتمالاً متغیرهای بسیار دیگری وجود دارند که در میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان تأثیرگذار هستند که در این مطالعه مورد بررسی قرار نگرفته‌اند که این خود زمینه‌ای برای پژوهش‌های آتی خواهد بود.

احمدی، ح.، و امیددی نجفآبادی، م. (۱۳۸۸). بررسی وضعیت آموزش‌های دانشگاهی برای ترویج کارآفرینی: مطالعه موردی دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران. *پژوهش مای ترویج و آموزش کشاورزی*، سال دوم، شماره ۳، صص ۷۲-۶۳.

علی میری، م. (۱۳۸۷). آموزش کارآفرینی: پیدایش، توسعه، گرایش‌ها و چالش‌ها. *توسعه کارآفرینی*، سال اول، شماره ۱، صص ۱۳۳-۱۶۹.

جمشیدی فر، م.، خرمی، ش.، و راحلی، ح. (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشکده کشاورزی تبریز. *مجله پژوهش مای ترویج و آموزش کشاورزی*، سال سوم، شماره ۳، صص ۶۴-۵۳.

موحدی، ر.، یعقوبی فرانی، ا.، خداوردیان، م.، و زارعی، ش. (۱۳۸۹). بررسی روحیه کارآفرینی دانشجویان کشاورزی و شیوه‌های بهبود آموزش کارآفرینی. *مجله پژوهش مای ترویج و آموزش کشاورزی*، سال سوم، شماره ۳، صص ۸۱-۶۵.

سعدی، ح.، و سلیمانی، ع. (۱۳۹۱). ظرفیت کارآفرینی دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا- همدان. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، جلد ۸، شماره ۲، صص ۱۱۷-۱۰۵.

رضوانی، م.، و نجار زاده، م. (۱۳۸۷). بررسی و تحلیل زمینه مای کارآفرینی روستائیان در فرآیند توسعه نواحی روستایی. *توسعه کارآفرینی*، سال اول، شماره ۲، صص ۱۸۲-۱۶۱.

ایمانی، م. (۱۳۸۸). آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها: چارچوبی برای برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی برنامه‌های کارآفرینی. *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی*، شماره ۱، صص ۵۰-۲۷.

طالبی، ک.، و زارع یکتا، م. (۱۳۸۷). آموزش کارآفرینی دانشگاهی و نقش آن در ایجاد و توسعه شرکت مای کوچک و متوسط (SMEs) دانش‌بنیان. *توسعه کارآفرینی*، سال اول، شماره ۱، صص ۱۳۱-۱۱۱.

Chen, Y. C., Li, P. C., & Evants, K. R. (2012). Effects of interaction and entrepreneurial orientation on organizational performance: Insights into market driven and market driving. *Journal of industrial marketing management*, pp.1-16.

Kayseas, B., Hindle, K., & Anderson, B. R. (2005). Fostering indigenous entrepreneurship: A case study of memberou first nation, Nova Scotia, Canada. *Australian graduate school of Entrepreneurship*, PP. 2-17.

Paul, I., McCurren, K. J., & Sundaram, S. (2009). *Study of the entrepreneurship climate in west Michigan*. Seidman Collage of Business, pp.2-28, Retrieved from www.gvsu.edu.

Zoltan, J. Acs., Desai, S., & Hessels, J. (2008). Entrepreneurship, economic development and institutions. *Small Business Economics an Entrepreneurship Journal*, pp. 1-15.

Haugen, S. M., & vik, j. (2008). Farmers as entrepreneurs: The case of farm-based tourism. *Int. j. entrepreneurship and business*, 6(3), 321-336.

Laukkanen, M. (2000). Exploring alternative approaches in high-level entrepreneurship education: creating micro mechanisms for endogenous regional growth. *Journal of Entrepreneurship and Regional Development*, pp. 25-47.

Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The Promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of management review*, 25(1), 217-226.

McClelland, D. (1962). Business drive and national achievement. *Harvard Business Review*, 40, pp. 99-112.

Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in tree types of firms. *Journal of management science*, 29(7), 770-791.

Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intent: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship Theory and Practice*, May, pp. 669-694.

Kuratko, D. F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: Development, trends, and challenges. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 577-598.

Knudson, W., Wysocki, A., Champagne, A., & Peterson, H. C. (2004). Entrepreneurship and innovation in the agri-food system. *American Journal of Agricultural Economics*, 86, pp.1330-1338.

Factors affecting on the entrepreneurial spirit among agriculture students: Study of Ramin Agriculture and Natural Resources University

Lotfallah Piramoon^{1*}, Hamed Dastghir², Mansour Ghanian³

¹MSc student, Department of Agricultural Extension and Education, College of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran, ²MSc student, Department of Agricultural Extension and Education, College of Agriculture, , College of Agricultural Engineering and Rural Development, University of Agriculture and Natural Resources, Ramin Khuzestan, Iran, ³Department of Agricultural Extension and Education, College of Agricultural Engineering and Rural Development, University of Agriculture and Natural Resources, Ramin Khuzestan, Iran

Abstract

Entrepreneurship as a development strategy has an important role in development programs. The purpose of this study was identifying entrepreneurial spirit status among Ramin agriculture and natural resources university students and impacts of personal and entrepreneurial characteristics on its. Research method of this study was survey research. In order to collect data, a researcher made questionnaire was designed that validity of it was confirmed by expert views and its reliability Alpha Coefficient was 0.8. Sample size of study estimated by Morgan's table (n=150) and them were selected randomly. Data collected were analyzed by SPSS software. Result of regression analysis revealed that variables such as: interest, perseverance, year of entry to university, entrepreneurship experiences and amount of fund allocated parts of entrepreneurship spirit changes. Result analysis of comparative tests indicated that there is no significant difference between students' entrepreneurship spirit with gender, risk taking, family supported and their academic disciplines.

Keywords: Entrepreneurship spirit, Entrepreneurship characteristics, Agricultural students, Ramin Agricultural and Natural Resources Univer